

Předkládací zpráva pro Parlament

V současné době má Česká republika uzavřeno celou řadu bilaterálních smluv, které upravují oblast spolupráce policejních a celních orgánů v oblasti boje proti trestné činnosti. Vedle smluv se všemi sousedními státy se v evropském regionu jedná o smlouvy s Albánií, Belgií, Bosnou a Hercegovinou, Bulharskem, Černou Horou, Chorvatskem, Francií, Maďarskem, Makedonií, Moldávií, Itálií, Kyprem, Litvou, Lotyšskem, Rumunskem, Ruskem, Slovinskem, Srbskem, Švýcarskem a Ukrajinou. Z mimoevropských států je možno uvést smlouvy s Arménií, Chile, Izraelem, Kazachstánem, Kyrgyzstánem, Spojenými státy americkými, Tunisem, Tureckem, Uzbekistánem a Vietnamem. Všechny tyto smlouvy jsou nástrojem pro nastavení základních právních mantinelů pro spolupráci s policejními orgány jednotlivých států a často i impulsem k prohloubení spolupráce s dotčeným státem v předprocesním stádiu trestního řízení.

Předkládaná **Smlouva mezi Českou republikou a Gruzii o spolupráci v boji proti trestné činnosti** (dále jen „Smlouva“) má stanovit základní pravidla pro posílení a zkvalitnění spolupráce českých a gruzínských orgánů příslušných k boji s trestnou činností, kterou nepokrývá spolupráce justičních orgánů. Iniciativa ke sjednání Smlouvy vzešla z gruzínské strany. Expertní jednání se uskutečnilo v Praze již v roce 2013, některé nedořešené otázky (např. problematika leteckých doprovodů) byly následně řešeny korespondenčně.

Smlouva je smlouvou prezidentské kategorie, protože obsahuje ustanovení o věcech, jejichž úprava je vyhrazena zákonu, ve smyslu článku 49 písm. e) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“). Rovněž obsahuje ustanovení o právech a povinnostech osob ve smyslu článku 49 písm. a) Ústavy. Z tohoto důvodu vyžaduje vyslovení souhlasu Parlamentem České republiky a následnou ratifikaci prezidentem republiky. Po svém vstupu v platnost a po publikaci ve Sbírce mezinárodních smluv se v souladu s článkem 10 Ústavy stane součástí českého právního řádu.

Text Smlouvy je v souladu s českým právním řádem, který sjednávání mezinárodních smluv v této oblasti předpokládá. Právní rámec pro spolupráci podle Smlouvy je dán zejména zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zejména hlava X cit. zákona upravující práci s informacemi a hlava XI cit. zákona upravující mezinárodní vztahy), zákonem č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších zákonů, zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii).

Smlouva je rovněž v souladu s obecně uznávanými zásadami mezinárodního práva, se závazky vyplývajících z jiných mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a se závazky vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii.

Sjednání a provádění Smlouvy si nevyžádá zvýšené nároky na státní rozpočet. Náklady spojené s realizací Smlouvy budou hrazeny z rozpočtových prostředků rezortů, které se budou podílet na jejím provádění. V současné době není možné provést ani rámcové vyčíslení finančních nákladů, neboť ty budou záviset především na formách a četnosti realizovaných forem spolupráce.

K obsahu Smlouvy:

Článek 1 vymezuje účel Smlouvy, kterým je obecně spolupráce při prevenci

a odhalování trestných činů a při zjišťování jejich pachatelů. Zdůrazněna je výměna informací a přímých kontaktů mezi příslušnými složkami na všech odpovídajících úrovních (orgány příslušné k provádění Smlouvy jsou uvedeny v článku 14 Smlouvy). Při provádění Smlouvy bude postupováno v souladu s vnitrostátními předpisy smluvních stran, jakož i mezinárodními smlouvami, kterými jsou smluvní strany vázány (viz článek 1 odstavec 2 Smlouvy). Zároveň je z předmětu Smlouvy výslovně vyloučena právní pomoc ve věcech trestních, která je vyhrazena justičním orgánům. To však zároveň nevylučuje spolupráci při technickém a organizačním zajištění forem právní pomoci, které jsou realizovány policejními, resp. celními orgány.

Článek 2 uvádí demonstrativní výčet oblastí trestné činnosti, na kterou se spolupráce podle Smlouvy vztahuje. Zdůrazněna je mj. oblast boje proti organizovanému zločinu, terorismu a trestným činům proti lidskému životu, zdraví, svobodě a důstojnosti.

Jednotlivé formy spolupráce v boji proti trestné činnosti jsou ve Smlouvě uvedeny v několika ustanoveních, upravujících související formy spolupráce, a to:

- výměnu informací – čl. 3,
- koordinaci a poskytování pomoci – čl. 4,
- vysílání konzultantů a vytváření pracovních týmů – čl. 5,
- vysílání styčných důstojníků – čl. 6,
- výcvik a vzdělávání – čl. 7.

Výčet forem spolupráce je stejně jako v případě výčtu oblastí trestné činnosti rovněž demonstrativní. Obě strany nemají v úmyslu rozsah ani formy spolupráce podle Smlouvy limitovat, pokud jsou umožněny vnitrostátními právními předpisy obou stran.

Článek 3 obsahuje úpravu základní formy spolupráce, jíž je výměna informací. Tato forma spolupráce zahrnuje výměnu osobních a jiných údajů a dokumentů vztahujících se k předmětu a účelu Smlouvy. Pokud se bude jednat o výměnu osobních údajů, bude postupováno v souladu s článkem 10 Smlouvy, v případě předávaných utajovaných informací bude postupováno v souladu s článkem 11 Smlouvy; předávání informací třetím státům a sdílení informací českou stranou s ostatními členskými státy EU, resp. schengenského prostoru, nebo s evropskými agenturami se bude uskutečňovat v souladu s článkem 12 Smlouvy (viz další komentář k příslušným článkům).

Článek 4 Smlouvy upravuje demonstrativním výčtem formy spolupráce příslušných orgánů smluvních stran související s koordinací jejich činnosti a poskytováním si vzájemné pomoci. Jedná se například o spolupráci při pátrání po osobách (zejména osobách podezřelých ze spáchání trestného činu a pohřešovaných osobách) a věcech, přípravu a organizační zajištění realizace speciálních vyšetřovacích technik nebo při zajišťování bezpečnosti na palubě letadla (tuto formu spolupráce podrobněji rozvádí článek 8 Smlouvy).

Speciální úprava je v **článku 5** věnována spolupráci při vysílání konzultantů a v **článku 6** vysílání styčných důstojníků jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany. Ve všech těchto případech budou mít vyslané osoby pouze poradní a podpůrnou funkci, tedy nemohou na území druhého státu vykonávat žádná oprávnění při vymáhání práva ani se podílet na úkonech v trestním řízení.

Článek 7 se věnuje spolupráci v oblasti výcviku a vzdělávání a obsahuje opět demonstrativní výčet možných činností zahrnující např. účast pracovníků na výcvikových kurzech pořádaných druhou smluvní stranou, pořádání společných seminářů, cvičení a kurzů nebo výměnu výcvikových expertů, koncepcí a programů.

Článek 8 stanoví minimální základ pro případné využití spolupráce při nasazování ozbrojených bezpečnostních doprovodů na palubách letadel, tj. formy spolupráce, která nabyla v posledních letech na významu. Tato spolupráce bude probíhat v souladu s příslušnými mnohostrannými mezinárodními dokumenty a pouze za podmínky, že odpovědné orgány smluvních stran uzavřou zvláštní dohodu, která upraví pravidla a podrobnosti nasazování doprovodů, včetně držení zbraní. Důvodem, proč bude nutno uzavírat podrobnější úpravu zvláště, je skutečnost, že gruzínská strana neměla v době jednání o textu Smlouvy s touto formou spolupráce dostatek zkušeností. Nasazování bezpečnostních doprovodů se bude týkat letadel registrovaných v příslušné smluvní straně.

Článek 9 stanoví, že spolupráce podle Smlouvy bude zpravidla realizována na základě písemné žádosti, podávané obvykle faxem nebo e-mailem. Pokud jsou však v žádosti obsaženy osobní údaje, musí být zvolen zabezpečený způsob přenosu žádosti. Totéž se týká odpovědí na žádost. Článek dále umožňuje oběma smluvním stranám předávat si informace i bez předchozí žádosti, pokud existuje důvod se domnívat, že jsou potřebné k odvracení konkrétního nebezpečí pro veřejný pořádek nebo bezpečnost nebo pro předcházení a odhalování trestných činů. Spolupráci podle Smlouvy lze ze závažných důvodů odmítnout nebo ji vázat na splnění určitých podmínek. Příslušné orgány budou při vzájemné komunikaci používat anglický jazyk, pokud se nedohodnou jinak.

Článek 10 upravuje základní zásady ochrany osobních údajů předávaných na základě Smlouvy. Zahrnuje standardní záruky, požadavky a postupy při nakládání s osobními údaji. Předané osobní údaje může přijímající strana použít zásadně pouze ke specifickému účelu (boj s trestnou činností, ochrana veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti). Předané údaje musí strany účinně chránit před ztrátou, náhodnou nebo neoprávněnou změnou, předání nebo odhalení. Předané údaje musí být zlikvidovány, jakmile přestanou být potřebné.

Článek 11 se týká způsobu předávání utajovaných informací. Smlouvy o policejní spolupráci obvykle obsahují ustanovení umožňující výměnu utajovaných informací přímo mezi kontaktními místy příslušných orgánů, tj. bez prostřednictví Národního bezpečnostního úřadu. Tuto úpravu se však do Smlouvy zakotvit nepodařilo z důvodu překážek na gruzínské straně. Předávání utajovaných informací by tedy mělo probíhat v souladu se Smlouvou mezi Českou republikou a Gruzii o výměně a vzájemné ochraně utajovaných informací ze dne 22. ledna 2009 (dále jen „Smlouva o ochraně utajovaných informací“, ve Sbírce mezinárodních smluv publikovaná pod číslem 112/2009), což podle jejího článku 7 představuje předávání utajovaných informací diplomatickou cestou nebo jiným způsobem, na němž se dohodnou Národní bezpečnostní úřad a Ministerstvo vnitra Gruzie. Pro potřeby policejní spolupráce se předávání utajovaných informací pouze diplomatickou cestou jeví jako příliš zdoluhavé a nedostatečně operativní. Národní bezpečnostní úřad proto ve spolupráci se svým gruzínským partnerem dohodne „jiné způsoby předávání utajovaných informací“ ve smyslu zmíněného článku 7 Smlouvy o ochraně utajovaných informací. Tato dohoda následně umožní předávání utajovaných informací přímo mezi orgány příslušnými k provádění Smlouvy tak, jak je to obvyklé u ostatních smluv tohoto typu, a to zpravidla za využití kurýrů.

Článek 12 stanoví, že případné poskytování jakýchkoli informací či materiálů získaných při realizaci spolupráce podle Smlouvy dalším státům či mezinárodním organizacím je vázáno na písemný souhlas smluvní strany, která dotčené informace či materiály předala. V odstavci 2 tohoto článku je zároveň stanovena výjimka z tohoto pravidla, kdy za účelem spolupráce při ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti a boje s trestnou činností může česká strana sdílet informace předané gruzínskou stranou s ostatními členskými státy Evropské unie nebo schengenského prostoru, případně též s evropskými agenturami při

využívání informačních systémů zřízených podle práva Evropské unie (myšlen je zde zejména Schengenský informační systém).

Článek 13 upravuje úhradu nákladů spojených s realizací spolupráce na základě Smlouvy. Náklady nese smluvní strana, která pomoc poskytuje, přičemž smluvní strany dbají na reciprocitu nákladů.

Článek 14 vyjmenovává orgány, které jsou na obou stranách příslušné k provádění Smlouvy. Na české straně jsou to Ministerstvo vnitra, orgány Policie České republiky, Generální ředitelství cel a Generální inspekce bezpečnostních sborů. Na spolupráci podle této Smlouvy se za Českou republiku bude rovněž podílet Vojenská policie, nikoliv však přímo, nýbrž prostřednictvím Policejního prezidia České republiky. Je stanoveno, že smluvní strany si do třiceti dnů ode dne vstupu Smlouvy v platnost sdělí kontaktní adresy, telefonní a faxová čísla nebo jiná spojení, případně též jmenují kontaktní osobu, která ovládá jazyk druhé smluvní strany nebo anglický jazyk.

Článek 15 obsahuje zmocnění pro příslušné orgány obou států k případnému sjednání prováděcích protokolů.

Smlouva obsahuje standardní závěrečná ustanovení. **Článek 16** upravuje řešení případných sporů vzniklých při výkladu nebo provádění Smlouvy. V **článku 17** je stanoven vztah Smlouvy k jiným mezinárodním smlouvám. **Článek 18** uvádí postup pro případ, že smluvní strany budou chtít Smlouvu měnit nebo doplnit. **Článek 19** stanoví podmínky, za nichž je možné provádění Smlouvy dočasně zcela nebo zčásti pozastavit. **Článek 20** uvádí podmínky týkající se vstupu Smlouvy v platnost a stanoví, že smlouva je sjednávána na dobu neurčitou

Smlouva je uzavřena v českém jazyce, v gruzínském jazyce a v anglickém jazyce. V souladu s článkem 33 Vídeňské úmluvy o smluvním právu z 23. května 1969 mají všechna znění stejnou platnost s tím, že v případě jakýchkoli rozdílů ve výkladu bude rozhodující anglické znění.

Vláda České republiky vyslovila souhlas se sjednáním Smlouvy dne 18. května 2016 svým usnesením č. 451. Smlouvu podepsali dne 10. července 2019 v Tbilisi ministři zahraničí obou států.

V Praze dne 11. září 2019

Předseda vlády:
Ing. Andrej Babiš v.r.